

Великсар Т.І.

аспірант, викладач кафедри фінансів

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Соціальний захист населення в умовах економічної та політичної нестабільності у країні набуває актуального значення. Для того, щоб соціальний захист фінансувався на достатньому рівні необхідний певний обсяг фінансових ресурсів. Фінансові ресурси соціального захисту населення формуються суб'єктами системи соціального захисту населення України.

Суб'єкти системи соціального захисту населення України змінювалися з плином часу. На сьогоднішній день суб'єктами системи соціального захисту населення України є: держава, через різноманітні її органи, підприємства, благодійні організації, волонтерські організації, людина [1, с. 69].

Держава формує фінансові ресурси для соціального захисту населення за такими основними соціальними ризиками: соціальний захист на випадок непрацевдатності, соціальний захист пенсіонерів, соціальний захист ветеранів війни та праці, соціальний захист сім'ї, дітей та молоді, соціальний захист безробітних, допомога у вирішенні житлового питання, соціальний захист інших категорій населення, фундаментальні та прикладні дослідження та розробки у сфері соціального захисту.

Вагоме значення для формування фінансових ресурсів соціального захисту населення відіграють податкові надходження бюджету.

Податки формують дохідні джерела державного та місцевого бюджетів і відповідно фінансове забезпечення для соціального захисту населення, що здійснюється за рахунок бюджету держави.

У зв'язку зі збільшення дефіциту Державного бюджету України протягом останніх років відбувається скорочення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення (рис. 1).

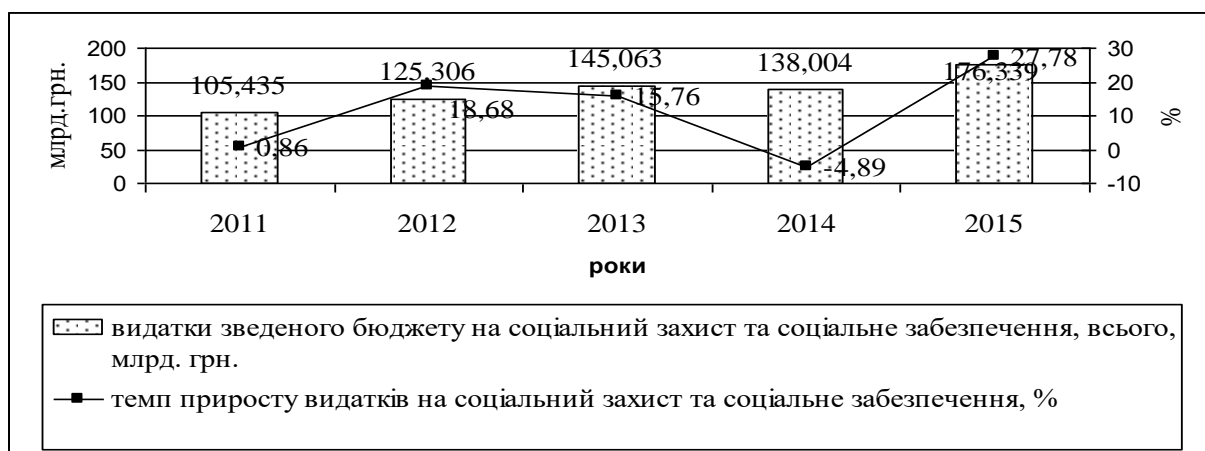

Рис. 1. Динаміка обсягів видатків зведеного бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення протягом 2011-2015 років

Джерело: складено автором за даними річних звітів Державної Казначейської служби України[2]

Аналіз статистичних даних дає змогу констатувати факт скорочення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення у 2014 р. Проте, у 2015 р. обсяг видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення збільшився за рахунок підвищення соціальних стандартів, а також нарощення обсягів соціальної допомоги тимчасово переміщених осіб зі Сходу України.

Держава намагається скорочувати обсяги видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення шляхом відміни пільг та окремих видів соціальної допомоги.

За рахунок державного бюджету частково відбувається також формування фінансових ресурсів Пенсійного фонду України (ПФУ), що забезпечує виплату всіх видів пенсій у країні.

Кошти Державного бюджету України формують доходи Пенсійного фонду України для виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами. Крім, того у випадку виникнення дефіциту ПФУ він покривається з державного бюджету (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка обсягів дефіциту ПФУ та дотацій на виплату пенсій, що фінансуються з державного бюджету протягом 2011-2015 років

Джерело: складено автором за даними річних звітів ПФУ[3]

Підприємства активно формують фінансові ресурси для основного та додаткового соціального захисту працівників.

Фінансові ресурси для основного соціального захисту працівників формуються за рахунок сплати підприємствами нарахунків та утримань (до 2016 р.) з фонду заробітної плати та інших доходів працівників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ). Шляхом сплати ЄСВ на рахунки Державної фіскальної служби України після його перерозподілу між Пенсійним фондом України, Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття відбувається формування фінансових ресурсів останніх, що є джерелом отримання соціального захисту працівників при настанні страхового випадку.

Крім того, вітчизняні підприємства формують фінансові ресурси для додаткового соціального захисту працівників. Найпоширенішими видами додаткового соціального захисту працівників на підприємствах є недержавне пенсійне страхування та медичне страхування. Проте, у зв'язку з високим податковим навантаженням на підприємство, відсутністю податкових пільг для

стимулювання здійснювати недержавне соціальне забезпечення [1, с. 77], спадом виробництва та банкрутством підприємств у цьому напрямку відбуваються певні скорочення фінансових ресурсів для додаткового соціального захисту. Проте, підприємства з високим рівнем фінансової стійкості все ж таки продовжують додатково страхувати своїх працівників. Це забезпечує їм збереження кадрового складу та висококваліфікованих працівників.

Благодійні організації останнім часом стали активно надавати соціальну допомогу, що також відіграє вагомую роль для соціального захисту населення.

Населення все активніше формує фінансові ресурси соціального захисту через свою благодійність, якою на сьогоднішній день займаються волонтерські організації. На жаль, діяльність волонтерських організації хоча набула широко розмаху проте, їх діяльність досі не відрегульовано законодавчо.

Отже, суб'єкти системи соціального захисту населення України активно приймають участь у формуванні фінансових ресурсів соціального захисту населення. Відбуваються зміни у повноваженнях по формуванню фінансових ресурсів соціального захисту населення між державою, підприємствами та населенням.

Список використаних джерел:

1. Великсар Т.І. Підприємство як суб'єкт системи соціального захисту населення України / Т.І. Великсар // Економічний простір – 2015. – №12. – С. 122-126.
2. Звітність про виконання бюджетів за 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 роки. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.
3. Звіти про виконання бюджетів Пенсійного фонду України за 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 роки. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/category?cat_id=94750.